

आरुघाट गाउँपालिका

स्थानीय राजपत्र

खण्ड: २

संख्या : ५

पारित भएको मिति: २०७६/०७/०४

प्रकाशन मिति: २०७६/०७/१५

भाग-२

अपाङ्ग भएका व्यक्तिको परिचय-पत्र
वितरण कार्यविधि, २०७६

आरुघाट गाउँपालिका, गोरखा गण्डकी प्रदेश

प्रस्तावना

नेपालको संविधान, अपाङ्गता भएका व्यक्तिको अधिकार सम्बन्धी ऐन, २०७४ तथा संयुक्त राष्ट्र संघले पारित गरी नेपाल सरकारले हस्ताक्षर समेत गरिसकेको अपाङ्गता भएका व्यक्तिको अधिकार सम्बन्धी महासन्धि-२००६ को उद्देश्य, मर्म र भावना बमोजिम अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरूको परिचय पत्र वितरण कार्यविधि बनाउन वान्छनीय भएकोले, अपाङ्गता भएका व्यक्तिको अधिकार सम्बन्धी ऐन, २०७४ को दफा ६१ ले दिएको अधिकार प्रयोग गरी आरुघाट गाउँपालिका, गाउँकार्यपालिकाको कार्यालय, आरुघाट गोरखाले देहायको कार्यविधि जारी गरेको छ ।

परिच्छेद १**प्रारम्भिक****१. संक्षिप्त नाम र प्रारम्भ :**

- (क) यस कार्यविधिको नाम “अपाङ्गता भएको व्यक्तिको परिचय-पत्र वितरण कार्यविधि, २०७६” रहेको छ ।
- (ख) यो कार्यविधि तुरुन्त प्रारम्भ हुनेछ ।

२. परिभाषा : विषय वा प्रसङ्गले अर्को अर्थ नलागेमा यस कार्यविधिमा :

- क) “ऐन” भन्नाले अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरूको अधिकार सम्बन्धी ऐन, २०७४ (पहिलो संशोधन २०७५ समेत) सम्भन्नु पर्दछ ।
- ख) “नियमावली” भन्नाले अपाङ्गता भएका व्यक्तिको अधिकार सम्बन्धी ऐन २०७४ अनुसार बन्ने नियमावली सम्भन्नु पर्दछ ।
- ग) “स्थानीय तह” भन्नाले आरुघाट गाउँपालिका सम्भन्नु पर्दछ ।
- घ) “वडा कार्यालय” भन्नाले आरुघाट गाउँपालिकाको वडा कार्यालय सम्भन्नु पर्दछ ।
- ङ) “समन्वय समिति” भन्नाले अपाङ्गता भएका व्यक्तिको अधिकार सम्बन्धी ऐन, २०७४ (पहिलो संशोधन २०७५) को दफा ४२ बमोजिमको स्थानीय समन्वय समिति सम्भन्नु पर्दछ ।

परिच्छेद-२**उद्देश्य, मापदण्ड****३. उद्देश्य :** यस कार्यविधिको उद्देश्य देहाय बमोजिम रहेका छन् :

- (क) विभिन्न प्रकारका अपाङ्गता भएका नेपाली नागरिकहरूको पहिचान गरी उनीहरूलाई सेवा सुविधामा पहुँच स्थापित गर्न, त्यस्ता सेवा

सुविधाहरूको लागि योजना निर्माण गर्न र स्थानीय तह देखि नै विभिन्न प्रकृतिका अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरूको वर्गीकृत लगत राख्न सहज तुल्याउने ।

- (ख) अपाङ्गता भएका व्यक्तिको अधिकार सम्बन्धी ऐन र अपाङ्गता भएका व्यक्तिको अधिकार सम्बन्धी अन्तराष्ट्रिय महासन्धि २००६ मा नेपाल सरकारले जनाएको प्रतिबद्धता बमोजिम अपाङ्गता भएका व्यक्तिलाई प्राथमिकताको आधारमा सेवा सुविधाहरू उपलब्ध गराउन सहज बनाउने ।
- (ग) अपाङ्गताको प्रकृति, वर्गीकरण र अवस्थाको आधारमा अपाङ्गता भएका व्यक्तिले पाउने सेवा, सुविधा र अवसरको प्राथमिकीकरण गर्न सहयोग गर्ने ।

४. परिचय-पत्र वितरणका मापदण्ड देहाय बमोजिम रहेका छन् :

अपाङ्गता भएका व्यक्तिको अधिकार सम्बन्धी ऐनको अनुसूचीमा प्रकृतिका आधारमा अपाङ्गतालाई १० (दश) प्रकारमा वर्गीकरण गरिएको छ । अपाङ्गता भएका व्यक्तिको अधिकार सम्बन्धी ऐनको अनुसूचीमा उल्लेखित गाम्भीर्यता आधारमा गरिएको अपाङ्गताको वर्गीकरण गरी देहायका चार समूहका परिचय-पत्र वितरण गरिनेछ :

(क) पूर्ण अशक्त अपाङ्गता :

तल उल्लेखित अवस्थाका व्यक्तिहरूलाई 'क' वर्गको परिचय पत्र उपलब्ध गराइनेछ, जुन रातो रंगको पृष्ठभूमि गरिनेछ ।

- (१) व्यक्तिको शारिरिक, मानसिक वा इन्द्रिय सम्बन्धी प्रणालीहरूमा भएको क्षति र यसले ल्याएको कार्यगत विचलनको अवस्था असाध्य गम्भिर भई अरुको सहयोग लिएर पनि दैनिक जीवन सम्पादन गर्न असाध्यै कठिनाई हुने व्यक्ति,
- (२) सामान्य भन्दा सामान्य दैनिक क्रियाकलापहरू पनि स्वयम गर्न नसक्ने र अन्य व्यक्तिको सहयोग आवश्यक पर्ने, तीव्र बौद्धिक अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरू, तीव्र रूपमा अटिज्म प्रभावित व्यक्ति, पूर्ण रूपमा श्रवणदृष्टि विहिन व्यक्तिहरू,

- (३) दुई वा सो भन्दा बढी प्रकृतिका शारिरिक, मानसिक वा इन्द्रिय सम्बन्धी क्षति भई सवै जसो दैनिक कृयाकलापहरु अन्य व्यक्तिको सहयोगमा गर्नु पर्ने अवस्थाका व्यक्तिहरु ।
- (४) निरन्तर रुपमा सघन हेरचाह (स्याहार सुसार) को आवश्यक परिरहने शारिरिक अपाङ्गता भएका व्यक्ति वा मनोसामाजिक अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरु ।

(ख) अति अशक्त अपाङ्गता :

तल उल्लेखित अवस्थाका व्यक्तिहरुलाई 'ख' वर्गको परिचय पत्र उपलब्ध गराईनेछ, जुन निलो पृष्ठभूमिमा जारी गरिनेछ ।

- (१) शारिरिक, मानसिक वा इन्द्रिय सम्बन्धी क्षति वा विचलन भएता पनि निरन्तर वा अधिकांश समय सहयोगी, दोभाषे वा मानव पथप्रदर्शक आदिको सहयोगमा आफ्नो दैनिक क्रियाकलापहरु लगायत हिडडुल र सञ्चार गर्न कठिनाई हुने व्यक्तिहरु,
- (२) मस्तिष्क पक्षघात, मेरुदण्डमा चोटपटक वा पक्षघात, हेमोफिलिया, मांशपेशी सम्बन्धी समस्या वा विचलन लगायत अन्य विभिन्न कारणले शरीरको ढाड, हात, गोडा, कम्मर आदिले काम गर्न नसकी दैनिक आवागमनको लागि ह्वीलचियर प्रयोग गर्नु पर्ने अवस्थाका व्यक्तिहरु,
- (३) दुवै हात कुम देखि वा पाखुरा देखि मुनि पुरै नचल्ने वा गुमाएका, विभिन्न कारणले दुवै हात र गोडा गुमाएका वा नचल्ने, कम्मर भन्दा मुनिको भाग गुमाएका वा नचल्ने, दुवै गोडा पूर्ण क्रियाशील नभई वैशाखीको प्रयोग गर्ने व्यक्तिहरु,
- (४) दृष्टिविहिन र पूर्ण दृष्टिविहिनको परिभाषा अन्तर्गत पर्ने व्यक्तिहरु,
- (५) सञ्चारको लागि निरन्तर दोभाषे आवश्यक पर्ने पूर्ण रुपमा कान सुन्न नसक्ने (बहिरा), दैनिक जीवनका क्रियाकलापहरु स्वयम गर्न नसक्ने, सिकाईमा समस्या भएका बौद्धिक अपाङ्गता वा अटिज्म भएका

व्यक्तिहरु, निरन्तर अरुको सहयोग लिइरहनुपर्ने
बहुअपाङ्गता भएका व्यक्तिहरु ।

(ग) मध्यम अपाङ्गता :

तल उल्लेखित अवस्थाको व्यक्तिहरुलाई 'ग' वर्गको परिचय पत्र उपलब्ध गराईनेछ, पहेंलो पृष्ठभूमिमा जारी गरिनेछ ।

- (१) कृत्रिम अङ्ग, क्यालीपर, विशेष प्रकारका जुता जस्ता सहायक सामाग्रीको प्रयोगबाट सामान्य हिडडुल लगायत दैनिक जीवनका क्रियाकलापहरु स्वयं गर्न सक्ने,
- (२) विभिन्न कारणले घुँडामुनिको अङ्गमा मात्र प्रभाव परेको तर सहायक सामाग्रीको प्रयोग नगरी पनि सामान्य हिडडुल गर्न सक्ने,
- (३) कुम वा पाखुरा भन्दा मुनि एक हात गुमाएका वा हात नचल्ने वा हातले गर्ने काम गर्न नसक्ने
- (४) दुवै हातको हल्केला भन्दा मुनिका कम्तीमा बूढी औला र चोरी औला गुमाएका
- (५) दुवै गोडाको कुर्कुच्चा भन्दा मुनिको भाग नभएका तर सामान्य हिडडुल गर्न सक्ने
- (६) मेरुदण्डमा समस्या भई ढाड कुप्रिएको
- (७) सिकाइमा ढिलाई भएका दैनिक क्रियाकलाप स्वयं गर्न सक्ने बौद्धिक अपाङ्गता र अटिज्म भएका व्यक्तिहरु
- (८) श्रवणयन्त्रको प्रयोगबाट वा ठूलो आवाज मात्र सुन्न सक्ने सुस्त श्रवण व्यक्तिहरु
- (९) शल्यक्रियाबाट स्वरयन्त्र फिकी घाटीको नलीबाट मात्र बोल्नु पर्ने अवस्था भएका व्यक्तिहरु
- (१०) ओठ तालु फाटेको कारण बोली अस्पष्ट भएका व्यक्तिहरु
- (११) बोल्दा अड्किने, शब्द वा अक्षर दोहोर्न्याउने समस्या तीव्र भएका भकभके व्यक्तिहरु
- (१२) तीन फिट भन्दा मुनिका होचापुड्का व्यक्तिहरु
- (१३) चस्मा र श्रवणयन्त्र दुवै प्रयोग गर्ने श्रवण दृष्टिविहिन व्यक्तिहरु, लेन्स वा म्याग्रीफायसको प्रयोगबाट मात्र पढ्नसक्ने व्यक्तिहरु
- (१४) अनुवशीय रक्तश्राव (हेमोफेलिया) सम्बन्धि समस्या भई दैनिक हिँडडुलमा कठिनाई हुने व्यक्तिहरु
- (१५) मानसिक वा मनोसामाजिक अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरु

(घ) सामान्य अपाङ्गता :

- तल उल्लेखित अवस्थाका व्यक्तिहरुलाई 'घ' वर्गको परिचयपत्र उपलब्ध गराईनेछ जुन सेतो पृष्ठभूमिमा जारी गरिनेछ।
१. शारीरिक वा मानसिक वा इन्द्रिय सम्बन्धी सामान्य विचलन भएका तर दैनिक जीवनका क्रियाकलापहरु स्वयं सम्पादन गर्न सक्ने
  २. हात वा खुट्टा केही छोटो भएका, एक हातको हत्केला भन्दा मुनि नचल्ने वा गुमाएका, एक हातको हत्केला भन्दा मुनिका कम्तीमा बूढी औंला र चोरी औंला गुमाएका वा दुवै हातको हत्केलामुनिका कम्तीमा बूढी औंला र चोरी औंला व्यक्तिहरु
  ३. ठूलो अक्षर पढ्न सक्ने न्यून दृष्टियुक्त व्यक्तिहरु
  ४. दुवै गोडाको सबै औंलाका भागहरु नभएका
  ५. श्रवणयन्त्र लगाई ठूलो आवाज सुन्ने तर बोली स्पष्ट भएका सुस्त श्रवण व्यक्तिहरु

परिच्छेद ३

परिचय पत्र ढाँचा र समन्वय समिति

५. अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरुको परिचय पत्रको ढाँचा देहाय बमोजिम हुनेछ।
परिचय पत्र बाहेक व्यक्तिको व्यक्तिगत विवरण स्पष्ट हुने गरी नागरिकताको प्रमाण पत्रको ढाँचामा यस कार्यविधिको अनुसूची २ बमोजिम एकापट्टी नेपाली भाषामा र अर्कापट्टी अंग्रेजी भाषामा लेखिएको माथि दफा ४ मा उल्लेखित मापदण्ड अनुसार एक पृष्ठको परिचय पत्र गाम्भीर्यता आधारमा गरिएको चार वर्गको अपाङ्गता भएको व्यक्तिलाई चार फरक रङ्गमा उपलब्ध गराईनेछ।
६. समन्वय समिति सम्बन्धी व्यवस्था देहाय बमोजिम हुनेछ।
(१) अपाङ्गता भएका व्यक्तिको अधिकार सम्बन्धी ऐन, २०७४ को दफा ४२ अनुसार अपाङ्गता परिचय पत्र वितरण गर्ने समेत कार्यका लागि आरुघाट गाउँपालिकामा देहाय बमोजिमको स्थानीय समन्वय समिति रहनेछ।
(क) आरुघाट गाउँपालिकाको उपाध्यक्ष - संयोजक
(ख) गाउँपालिकाको महिला सदस्य मध्येबाट आरुघाट गाउँपालिकाले तोकेको महिला - सदस्य

- (ग) आरुघाट गाउँपालिका भित्रको माध्यामिक विद्यालयका प्रधानाध्यापक वा श्रोत व्यक्ति मध्येबाट गाउँपालिकाको अध्यक्ष वा प्रमुखले तोकेको व्यक्ति - **सदस्य**
- (घ) गाउँपालिकाको प्रमुखले तोकेको स्वास्थ्य चौकीको प्रमुख वा अस्पतालको चिकित्सक - **सदस्य**
- (ङ) स्थानीय प्रहरी कार्यालयको प्रमुख - **सदस्य**
- (च) अपाङ्गता भएका व्यक्तिको हक, हित र संरक्षणको क्षेत्रमा स्थानीय स्तरमा कार्यरत संघ सस्थाहरुमध्येबाट गाउँपालिकाको प्रमुखले मनोनित गरेको संस्थाको प्रतिनिधि - **सदस्य**
- (छ) गाउँपालिका भित्रका अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरु मध्येबाट समन्वय समितिले मनोनयन गरेको १ जना महिला सदस्य सहित ३ जना - **सदस्य**
- (ज) नेपाल सरकार र प्रदेश सरकारका स्थानीय स्तरमा रहेका सम्बन्धित विषय हेर्ने कार्यालयको कार्यालय प्रमुख - **सदस्य**
- (झ) गाउँपालिकाको प्रमुखले तोकेको गाउँपालिकाको अधिकृत कर्मचारी - **सदस्य सचिव**
- (२) स्थानीय समन्वय समितिले अपाङ्गता परिचय पत्र वितरणका लागि सिफारिस गर्ने कामका साथै ऐनको दफा ४३ को (च) बमोजिम परिचय पत्र सम्बन्धी कानुनी, संरचनागत तथा अन्य सुधार गर्नु पर्ने विषयमा प्रदेशको सामाजिक विकास मन्त्रालय, संघको महिला बालबालिका तथा जेष्ठ नागरिक मन्त्रालय लगायत सम्बन्धित निकायमा लेखि पठाउनु पर्नेछ ।

परिच्छेद-४

परिचय पत्र वितरण

७. परिचय पत्र वितरण प्रक्रिया देहाय बमोजिम हुनेछ ।

१. अपाङ्गता भएका व्यक्तिको स्थायी ठेगाना भएको स्थानीय तहको वडा कार्यालयमा अपाङ्गता भएका व्यक्ति स्वयं निजको अभिभावक वा संरक्षकले अनुसूची १ बमोजिमको ढाँचामा परिचय पत्र प्राप्तका लागि सबै पुष्ट्याई गर्ने कागजातहरु २ प्रति समावेश गरी निवेदन दिनुपर्नेछ ।
२. दरखास्तमा आफ्नो नाम, स्थायी ठेगाना, उमेर, अपाङ्गता खुलेको लिखित प्रमाणित प्रतिलिपि, पासपोर्ट साइजको फोटो, असक्तताको गाम्भीर्यता

अवस्था र शरीरका अंगहरुले गर्ने काममा आएको समस्या वा दैनिक क्रियाकलापमा हुने सीमितताहरुको विवरण संलग्न हुनुपर्नेछ । यस प्रयोजनको लागि जन्मदर्ता प्रमाण पत्र वा नागरिकताको प्रमाण पत्र वा जग्गाधनी प्रमाण पूर्जा वा शैक्षिक योग्यताको प्रमाण पत्र वा मतदाता परिचय पत्र वा अपाङ्गताको आधारमा कुनै जागिर गरिरहेको भए नियुक्ति पत्र वा त्यो संस्थाले दिएको प्रमाण पत्र वा जि.प्र.का.मा दर्ता भएका अपाङ्गता सम्बन्धी कार्य गर्ने संघसंस्थाले गरेको सिफारिस मध्ये कुनै एक वा यस्तै विश्वस्त हुन सक्ने आधार दिने अन्य प्रमाणित लिखितलाई आधार मानिनेछ ।

३. रित पुगी आएको निवेदनमा वडा कार्यालयले निवेदन प्राप्त भएको मितिले बढिमा ३ दिन भित्र निवेदकले पेश गरेका कागजातहरुको एक प्रति कार्यालयमा राखी वडा कार्यालयको सिफारिस सहित एक प्रति गाउँपालिकामा पठाउनु पर्दछ ।
४. सम्बन्धित व्यक्तिले पेश गरेको निवेदन उपर कुनै कागजात वा प्रमाण नपुगी परिचय पत्रका लागि सिफारिस गर्न उपयुक्त नदेखिएमा सो व्यहोरा निवेदकलाई ३ दिन भित्रमा जानकारी दिनुपर्दछ ।
५. वडा कार्यालयले सिफारिस गर्न नसकिने भनी दिएको जानकारी निवेदकलाई चित्त नबुझे सूचना पाएको १५ दिन भित्रमा सम्बन्धित स्थानीय तह समक्ष निवेदन दिन सकिनेछ ।
६. यसरी प्राप्त भएको निवेदन समेत समावेश राखी स्थानीय समन्वय समितिको बैठकमा पेश गर्नु पर्दछ । निवेदकले पेश गरेका कागजात र अन्य सम्भाव्य तथ्य प्रमाणका आधारमा निजले परिचय पत्र पाँउने देखियो भनी स्थानीय समन्वय समितिले सिफारिस गरेमा निजलाई परिचय पत्र वितरण गरि त्यसको जानकारी निवेदक तथा वडा कार्यालयलाई समेत दिनु पर्नेछ ।
७. परिचय पत्रका लागि सिफारिस गर्न कुनै कठिनाई परेमा वडा कार्यालयले चिकित्सक, विशेषज्ञ वा अपाङ्गता भएका व्यक्तिका संस्थाका प्रतिनिधिसंग राय परामर्श लिन सकिनेछ ।
८. सामान्य तथा अपाङ्गता भएका व्यक्ति स्वयंले आफ्नो परिचय पत्र बुझिलिनु पर्दछ । अति अशक्त वा पूर्ण अशक्त अपाङ्गता भएको कारणले परिचय पत्र बुझिलिन आउँन नसक्ने भएमा वडा कार्यालयको सिफारिसमा परिवारको सदस्य संरक्षक वा निजको बसोबास गर्ने स्थानीय निकायका पदाधिकारीले निजलाई बुझाउने गरी बुझिलिन सक्नेछन ।

९. परिचय पत्र प्राप्त व्यक्तिहरुको वर्गीकृत लगत स्थानीय तहले कम्प्युटर राईज गरी आफ्नो कार्यालयमा राखी चौमासिक रूपमा प्रदेश वा संघको सम्बन्धित मन्त्रालयमा जानकारी गराउनु पर्नेछ ।
१०. समन्वय समितिले परिचय पत्र दिन भनी ठहर गरेका व्यक्तिलाई स्थानीय तहको कार्यालयले अनुसूची-२ बमोजिमको परिचय पत्र (अपाङ्गता भएका व्यक्तिलाई निशुल्क उपलब्ध गराउनु पर्दछ ।)
११. परिचय पत्रमा गाउँपालिकाको प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतको हस्ताक्षर हुनेछ । प्रचलित कानूनको आधारमा रही अन्य अधिकृत कर्मचारीलाई समेत प्रत्योजन गर्न सकिनेछ ।
१२. प्रत्यक्ष रूपमा देखिने वा अवलोकन गर्न सकिने शारीरिक मानसिक वा इन्द्रिय सम्बन्धी हकमा परिचय पत्र प्रदान गर्ने अधिकारीले अवलोकन गरी तत्काल उपर्युक्त परिचय पत्र उपलब्ध गराउनु पर्नेछ ।
१३. प्रत्यक्ष रूपमा नदेखिने वा अवलोकन गर्न नसकिने शारिरिक मानसिक वा इन्द्रिय सम्बन्धी क्षति भएका वा प्रष्ट रूपमा छुट्याउन समस्या भएका अपाङ्गता भएका व्यक्तिका हकमा समन्वय समितिमा पेश गरि समितिको सिफारिसको आधारमा परिचय पत्र वितरण गर्नु पर्नेछ ।

द. अन्य स्थानीय तहबाट परिचय पत्र वितरण गर्ने

स्थानीय ठेगानामा बसोबास नभएका र विभिन्न अवरोध तथा शारीरिक वा मानसिक अवस्थाको गम्भीरताको कारण आफ्नो स्थायी बसोबास भएको जिल्लामा गई अपाङ्गता परिचय पत्र प्राप्त गर्न असमर्थ व्यक्तिहरुको लागि निजको स्थायी बसोबास भएको स्थानको सम्बन्धित स्थानीय तहबाट परिचय पत्र नलिएको सुनिश्चित भएमा दफा ५ को प्रकृया पूरा गरी परिचय पत्र प्रदान गरेर सम्बन्धित स्थानीय तहलाई जानकारी गराउन सकिनेछ ।

९. प्रतिलिपि सम्बन्धी व्यवस्था :

- (क) परिचय पत्र हराई नासिई वा विग्रिई परिचय पत्रको प्रतिलिपि लिनु पर्ने भएमा आफ्नो स्थायी ठेगाना भएको स्थानीय तहको वडा कार्यालयमा यथार्थ विवरण र कारण खुलाई सिफारिसको लागि निवेदन दिनु पर्नेछ ।
- (ख) वडा कार्यालयले सबै व्यहोरा बुझी निवेदकको माग मनासिव देखिएमा परिचय पत्रको प्रतिलिपि उपलब्ध गराउन प्राप्त निवेदन तथा अन्य कागजातको प्रतिलिपि वडा कार्यालयमा राखी निवेदकले पेश गरेको

सकल कागजात सहित सिफारिस गरी गाउँपालिका स्थानीय तहमा पठाउनु पर्नेछ ।

- (ग) स्थानीय तहले सिफारिस सहित प्राप्त भएको निवेदन अपाङ्गताको प्रकृति अनुसार सोभै वा स्थानीय समन्वय समितिमा पेश गरी समितिको निर्णय अनुसार अपाङ्गता परिचय पत्रको प्रतिलिपी निशुल्क उपलब्ध गराउनु पर्दछ ।
- (घ) प्रतिलिपिको लागि प्राप्त भएको निवेदनको विषयमा सो परिचय पत्र बाहक व्यक्तिले पहिलो प्राप्त गरेको परिचय पत्रमा हेरफेर गर्नु पर्ने देखिएमा स्थानीय सिफारिस समितिमा पेश गरी सो समितिबाट प्राप्त निर्देशन अनुसार गर्नु पर्दछ ।
- (ङ) यस कार्यविधिको प्रतिकूल कार्य भएमा प्रचलित कानूनमा व्यवस्था भए बमोजिम सजाय हुनेछ ।

११. अभिलेख सम्बन्धी व्यवस्था :

- (क) सम्बन्धित वडा कार्यालयले आफ्नो क्षेत्रमा भएका कूल अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरु तथा अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरु मध्ये परिचय पत्र पाएका व्यक्तिहरुको अपाङ्गताको प्रकृति र चौमासीक विवरण तयार गरी नियमित रुपमा आफ्ना गाउँपालिका तथा जिल्ला समन्वय समितिलाई समेत पठाउनु पर्दछ ।
- (ख) स्थानीय तहले परिचय पत्र वितरण गरे पछि यसको जानकारी परिचय पत्र प्राप्त गर्ने व्यक्तिको स्थायी ठेगाना भएको वडा कार्यालयलाई दिनु पर्दछ ।
- (ग) गाउँपालिकाले आफ्नो क्षेत्रभित्र रहेका कुल अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरु तथा अपाङ्गता परिचय पत्र पाएका व्यक्तिहरुको अभिलेख राखी त्यसको चौमासीक प्रतिवेदन प्रदेशको सामाजिक विकास मन्त्रालय, महिला, बालबालिका तथा ज्येष्ठ नागरिक मन्त्रालय र संघीय मामिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालय पठाउनु पर्दछ ।

परिच्छेद -५

विविध

१२. विविध :

१. सबै स्थानीय तहले आ-आफ्नो क्षेत्राधिकार भित्र रहेका विकट तथा दुर्गम गाउँहरुमा रहेका अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरुका लागि अपाङ्गता परिचय पत्र लगायतका सेवा सरल तरिकाले उपलब्ध गराउन कम्तिमा

वर्षमा एक पटक ती ठाउँहरुमा परिचय पत्र वितरण सम्बन्धी घुम्ति शिविर सञ्चालन गर्नु पर्दछ ।

२. यो कार्यविधि लागु हुनु अगाडि प्राप्त गरेको अपाङ्गता परिचय पत्र सम्बन्धी गाउँपालिकालाई बुझाई यो कार्यविधि जारी भएको मितिले १ वर्ष भित्रमा यस कार्यविधि बमोजिमको परिचय पत्र लिनुपर्नेछ । यस अघि जारी भएका परिचय पत्र एक वर्ष पछि स्वतः मान्य हुने छैन ।
३. यस कार्यविधि भएको प्रावधान अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरुको अधिकार सम्बन्धी ऐन र अन्य प्रचलित कानून संग बाभिएमा बाभिएको हद सम्म स्वतः अमान्य हुनेछ ।
४. अपाङ्गपरिचय पत्र वितरण सम्बन्धमा यस कार्यविधिमा उल्लेख नभएको विषयमा अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरुको अधिकार सम्बन्धी ऐन र अन्य प्रचलित कानून बमोजिम हुनेछ।
५. अपाङ्ग परिचय पत्र वितरण निर्देशिका, २०६५ बमोजिम भए गरेका काम कारवाही यसै कार्यविधि बमोजिम भए गरेको मानिनेछ ।
६. अपाङ्ग परिचय पत्र वितरण निर्देशिका, २०६५ खारेज गरिएको छ ।

अनुसूची- १

श्रीमान् प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतज्यू,

आरुघाट, गाउँपालिका

मिति : .....

विषय : अपाङ्गता भएका व्यक्तिको परिचय पत्र पाउँ ।

महोदय,

म अपाङ्गता भएका व्यक्तिको परिचय पत्र पाउन योग्य भएकाले निम्न लिखित विवरण राखि परिचय पत्र पाउन यो निवेदन पेश गरेको छु । मैले पेश गरेको विवरण ठिक साँचो छ भन्दा ठहरेमा प्रचलित कानून बमोजिमको सजाय भोग्न मन्जुर छु ।

१. नाम थर ..... उमेर ..... लिङ्ग .....
२. प्रदेश :
३. ठेगाना :
  - क) स्थायी ठेगाना : ..... गाउँपालिका, वडा नं. .... टोल .....
  - ख) अस्थायी ठेगाना: ..... गाउँपालिका, वडा नं. .... टोल .....
  - ग) सम्पर्क टेलिफोन वा मोबाईल नम्बर .....
  ४. संरक्षक/अभिभावकको नाम थर : ..... निवेदकको नाता .....
  ५. संरक्षक/अभिभावकको टेलिफोन वा मोबाईल नम्बर: .....
  ६. नेपाल सरकारको परिभाषा र वर्गीकरण अनुसार अपाङ्गताको प्रकार .....
  ७. नेपाल सरकारको परिभाषा र वर्गीकरण अनुसार अशक्तताको आधारमा अपाङ्गताको प्रकार .....
८. शरीरको अंग संरचना, प्रणालीमा आएको क्षतिको विवरण .....
९. क्षति भए पछि दैनिक क्रियाकलापमा आएको अवरोध वा सीमितताको विवरण .....

१०. अपाङ्गताको कारण उपयुक्त स्थानमा चिनो लगाउनुहोस ।

- क) रोगको दीर्घकालिन असर
- ख) दूर्घटना
- ग) जन्मजात
- घ) सशस्त्र द्वन्द्व
- ङ) वंशानुगत कारण
- च) अन्य

११. सहायक सामाग्री प्रयोग गर्नु पर्ने आवश्यकता भएको वा नभएको उपयुक्त स्थानमा चिनो लगाउनुहोस ।

- क) भएको
- ख) नभएको

१२. आवश्यकता भएको भए कस्तो प्रकारको सहायक सामाग्रीको प्रयोग गर्नु पर्ने हुन्छ ?

१३. सहायक सामाग्री प्रयोग गर्ने गरेको/नगरेको उपयुक्त स्थानमा चिनो लगाउनुहोस ।

- क) गर्ने गरेको
- ख) गर्ने नगरेको

१४. सहायक सामाग्री प्रयोग गर्ने गरेको भए सामाग्रीको नाम .....
१५. अन्य व्यक्तिको सहयोग विना आफ्ना कस्ता कस्ता दैनिक कार्य गर्न सक्नुहुन्छ ?
 क)..... ख)..... ग).....
 घ)..... ङ)..... च).....
१६. अन्य व्यक्तिको सहयोग लिनुहुन्छ भने कुन कुन कामको लागि लिनु हुन्छ ?
 क)..... ख)..... ग).....
 घ)..... ङ)..... च).....
१७. पछिल्लो शैक्षक योग्यता क) प्राथमिक तह ख)निम्न माध्यमिक तह ग) माध्यमिक तह
 घ) स्नातकोत्तर तह ङ)विद्यावारिधि तह
१८. कुनै तालिम प्राप्त गर्नु भएको भए मुख्य तालिमहरुको नाम लेख्नुहोस् ।
 .....
 .....
१९. हालको पेशा :
 क) अध्ययन ख) कृषि व्यवसाय ग) स्वरोजगार घ) अध्ययन ङ) सरकारी सेवा च) निजीक्षेत्रमा
 सेवा छ) केही नगरेको ज) अन्य

निवेदक

नाम,थर.....

हस्ताक्षर .....

मिति.....

अनुसूची-२
अपाङ्गता भएका व्यक्तिको परिचय पत्र

नेपाल सरकार

परिचय पत्र नम्बर :

परिचयपत्रको प्रकार :

अपाङ्गता परिचय-पत्र

१. नाम थर : .....
२. ठेगाना : प्रदेश ..... जिल्ला ..... स्थानीय तह.....
३. जन्म मिति : ..... ४. नागरिकता नम्बर .....
५. लिङ्ग ..... ६. रक्त समूह .....
७. अपाङ्गताको किसिम प्रकृतिको आधारमा ..... गम्भिरता .....
८. बाबु आमा वा संरक्षकको नाम थर : .....
९. परिचय-पत्र बाहकको दस्तखत .....
१०. परिचय पत्र प्रमाणित गर्ने

नाम, थर : .....

हस्ताक्षर .....

पद.....

मिति .....

यो परिचय पत्र कसैले पाएमा निजको प्रहरी कार्यालय वा स्थानीय निकायमा बुझाईदिनुहोला ।

Annex 2
Disability Identity Card Format

The Government of Nepal

.....

ID Card Number:

ID Card Type:

Disability Identity Card

- 1) Full Name of Person:
- 2) Adress: Province.....District.....Local
Level.....
- 3) Date of Birth.....
- 4) Citizenship
Number: .....
- 5) Sex:.....
- 6) Blood
Group.....
- 7) Types of Disability : On the basis of nature .....On
the basis of Severity .....
- 8) Father Name/Mother Name or Guardian .....
- 9) Signature of ID card Holders .....
- 10) Approved by .....

Name .....

Signature .....

Designation .....

Date.....

"If somebody finds this ID card, please deposit this in the nearby police station or municipality office."

अनुसूची - ३

अपाङ्गता भएका व्यक्तिको कार्यालयमा राखिने अभिलेख

क्रम संख्या

अपाङ्गता परिचयपत्र नम्बर - परिचयपत्रको प्रकार .....

१. नाम थर

२. ठेगाना स्थायी प्रदेश ..... जिल्ला..... स्थानीय तह ..... वडा.....

३. ठेगाना अस्थायी प्रदेश..... जिल्ला..... स्थानीय तह..... वडा.....

४. जन्म मिति ५. नागरीकता नम्बर

६. रक्त समुह ७. विवाहित अविवाहित

८. बाबु/आमा वा संरक्षकको नाम थर

९. ठेगाना प्रदेश ..... जिल्ला ..... स्थानीय तह ..... वडा.....

१०. अपाङ्गता भएको व्यक्तिसँगको नाता .....

११. पछिल्लो शैक्षिक योग्यता ..... १२. अध्ययनरत विद्यालय वा कलेज.....

१३. पेशा ..... १४. अपाङ्गताको

किसिम .....

क अपाङ्गताको प्रकृतिको आधारमा .....

ख अपाङ्गताको गम्भीरताको आधारमा.....

१५. कस्ता दैनिक क्रियाकलापहरू गर्न सकिन्छ

?.....

१६. कस्ता दैनिक क्रियाकलापहरू गर्न सकिदैन

?.....

१७. सहायक सामग्री आवश्यक पर्ने / नपर्ने

आवश्यक पर्ने भए के .....

१८. हाल सहायक सामग्री : पाएको / नपाएको

१९. परिचय पत्र बाहकले प्राप्त गरेका अन्य सेवा सुविधा

२० परिचयपत्र बाहकलाई आवश्यक परेका अन्य सेवा सुविधाहरू

२१. सेवा सुविधा प्रदान गर्ने निकाय .....

२२. अन्य .....

प्रमाणित गर्ने अधिकारीको :

दस्तखत:

नाम थर:

कार्यालय:

मिति :

आज्ञाले,
 एकदेव खनाल
 प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत